

MAGYAR KURIR

MDCCCXXII-dik

ESZTENDŐRE.

~~~~~  
K I A D T Á K

PÁNCZÉL DANIEL és IGAZ SAMUEL

T Á R S A K.

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY  
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

—————  
*ELSŐ FÉLESZTENDŐ.*  
—————

~~~~~  
B E C S B E N,

Nemes Hirschfeldi Stöckholzer Felix betűivel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1110

MAGYAR KURIR

Bécsből, Kedden, Januárius' 1-ső napján, 1822.

A' Görögökhöz utazó Németekről.

A' Pruszsiai Státusújság így irt Dec. 20-dikán: — „Frankfurt Szabad városa Ujságának Dec. 10-dikén költ darabjában egy levél jött ki valami magát megnevezni nem akart írótól, mint tartják a' Lützow Szabadseregének egygyik régi tisztjétől. A' levél Marsiliából Nov. 20-dikáról van dátálva és ez a' tartalma:

„Én ezen hónapnak 25-dikén érkeztem meg ide (Marsiliába) 's 60 fiatal embereket találtam itt, Németeket, Piemontiakat, Francziákat, és Lengyeleket, a' kik innét Görög Országba akarnak evezni. Gondolják, hogy valami nyolcz napok alatt útnak indulhatnak. Számokra magános pénzgyűjtemény nyitattott itt, mint-hogy nincsen annyi költségek, hogy az oda való elevezésre, fegyverszerzésre, 's egyéb szükségekre, kitelne. Lyonban a' Görögök barátjainak bizonyos száma magát már egygyesítette, itt Marsiliában pedig most formáltatik egy illy Egygyesület: hanem a' Marsiliában született lakosok, a' kik eredeti származássokra nézve valóságos Görögök (Marsiliaiak) sokkal kevesebb vonszódást bizonyítanak a' magok Görög Országi törzsök-nemzetjékhéliekhez, mint az Idegenek. A' Német Országi Múzsafiak' csudás öltözete nagyon kellemtelen a' Franczia szemnek, melyre nézve árt azoknak, kik itt illy ruhában jelenvén-meg, segítséget kérnek. A' hosszú haj, ha mindjárt az Groszlány-serény-

hez hasonlít is, még nem lehet bizonyos kezes a' vitézségnek. Itt még most is folytában találatnak olly Ágenseik a' Törököknek, a' kik azon iparkodnak, hogy az ideérkező idegeneket a' Törökök' számára verbuálják-be, avvagy, ha ezt véghez nem vihetik, legalább, hogy őket a' Görögökhöz való meneteltől elidegenítsék. Innét (Marsiliából) semmi közvetlen közösülés nincsen Görög Országgal: de van Smyrnával.“ — Ugyancsak a' Berlieni Státusújság, hogy azok, kiknek Német Országon kedvek jöhetne ahoz, hogy a' Görögökhöz vágyakoznának szerencsekeresni, következő levelét közli Karasz nevű Hadnagynak: — „Darmstadtból Dec. 9-dikén: — „Az itt lévő Pruszsiai Követségnek kívánságára nem cselekedhetem, hogy egész engedelmességgel elé ne' beszéljem: Hogy azoknak sorsa, a' kik tőlünk Stuttgardon, Helvézián, és Franczia Országon által Marsiliába veszik útjokat olly célzással, hogy onnét Görög Országba vegyék evezéseket, 's a' Keresztyén Hitért a' Törökök ellen hadakozzanak, miben álljon. Az én nevem Karasz Henrik Ernest. Sléziában Breszlau városában születtem. Az utobbi Franczia háboruban 1813-nak utolsó és 1814-nak első részében a' Pruszsiai Sléziái Vadász Osztálynál, 1815-ben pedig a' Sléziái Landwéhr-nyalogságnak 9-dik számú Regementjében szolgáltam. Május' 25-dikán 1820-ban, önn' kérésemre, hogy magamat gazdaságra fordítsam, elbocsátatást nyertem. A' folyó esztendőnek

tavasán, Hamburgból, Lipsiából, 's egyéb Német Országi városokból, Májor Danneberg, Báró Dalberg, és Professorok is sokan, olly sok rendbéli meghívásokat intéztek a' Német ifjúsághoz 's kivált az olyanokhoz, kik már mint katonák szolgáltak, a' végre, hogy a' Görögöknek pártjokat fogják, 's ezen esetben olly hatásos ígéretek is tettek nékiük, hogy, olly gondolat által élesztetvén, hogy ha a' Görögöket a' Törökök ellen; kiknek a' Keresztyének eránt való kegyetlensége, mint rettentőség úgy irattatott-le, segíteni fognám, ez által a' Keresztyénségnek szolgálnék, én is elszántam magamat, hogy, még pedig a' Görög Egyesületekbe helyeztetett bizodalommal, Görög Ország felé én is útnak indúljak. A' mim magamnak volt, azzal indúltam útnak. Stuttgárdban, én és több idegen tiszt-társaim, Prokurátor Schott Urtól kaptunk, egyikegyik 15 forintot, olly jelentés mellett, hogy Bernában az ott fennálló Egyesülettől Marsiliáig való utazásra még 35—35 forintokat fognánk kapni azzonnal, minekutánna passusaink az ott tállátató Francia Követség által, a' végre, hogy Déli Francia Országban általlutazhasunk, visáltatnának, a' melynek könnyebb megnyerésére olly útasítást kaptunk Schott Urtól, hogy Helvétziába jutván, Német passusaink helyett szerezzünk Helvétziai passusokat, minthogy ezeknek visáltatását a' Francia Követségtől könnyebben megnyerhetnők. A' ra uba érkeztvén, ott valósággal Helvétziai passust is vettem, ezt a' Francia Követ által Bernában visáltattam, 's erre a' 35 forintokat az Ispotály Gondviselőjétől, mint az Egyesület Elölülőjétől, valósággal kezemhez kaptam, hogy útamat Marsilia felé tovább folytathassam; az is tudtomra adatván ogyszersmind, hogy Marsiliában Sive-

king nevű kereskedő Urtól, arra, hogy Görög Ország felé útamat miként folytathassam, további nyilatkoztatásokat fognék kapni. Remélnvén, hogy mind ezek a' biztatások csupa igazságok volnának, Marsiliába megérkeztem: de melly igen elbámultam, midön Siveking Urtól megérttettem, hogy ott a' Görög Ország felé utazók' segítettésére semmi Egyesület nem volna, és hogy azoknak, a' kik oda menni akarnak, magoknak kell arra gondjoknak lenni, hogy mi módon juthassanak el oda; 's hogy továbbá Marsiliában semmi Görög Országi kereskedők nem is tállátanak, kivéven néhány Görög Országi 'Sidókat, de a' kik a' Törökökhöz szítanak inkább, mint a' Görögökhöz: következképpen az idegenek, a' kik illy módon ide vetődnek, ha magoknak pénzek nincsen, itt semmi egyéb menedékre nem tállhatnak; hanem hogy vagy a' Francia szolgálatban lévő Helvétus Regementeknél, vagy pedig az idegen emberekből (Németekből) álló, Princz Hohenlohe Regementjében válaljanak szolgálatot, avagy pedig, hogy a' kikötőhelyben való dolgozásra adják magokat. Ha három nappal hamarabb érkeztem volna meg ide, talám még elútazhattam volna azon tisztekkel, a' kik, hogy Görög Országba eljuthassanak, mindeneiket eladták 's ennek felette még 1200 Frankokból álló (de már legutolsó) segedelmet is kaptak. Ezen summát nékiük a' Marsiliában lakó Németek tették össze. Azonban még a' se' bizonyos, hogy valyon eljuthatnak-é így is Görög Országba, minthogy olly bárkán eveztek-el, a' mellyen egy ágyú se' volt, az Áfrikai tolvaj népek' ragadozó hajóji pedig nagyon olálkodnak a' Görög Ország felé evező hajók ellen, következképpen igen nagy veszedelemre tették-ki magokat ezen tisztek. Ezen Siveking Ur által tud-

unkra adatott dolgok, szerencsétlenségükre még igen is igazak valának. Nem vala itt egy Görög hajó is, a' melly bennünket Görögországba elvitt volna: a' Törökök ellenben éppen most építették itt két nagy hadi hajót, 56—56 ágyúsokat, 's minden ide jövő idegeneket arra venni iparkodtak, hogy ezen hajókon szolgálatot vállaljanak. Olly reménység által tápláltatván, hogy mostanság talám több idegen tisztek is érkeznének ide a' végre; hogy innét Görögországba elevezzenek, 's hogy talám ezekkel én is elmehetnék, itt várakoztam nyolcz napokig, de senki nem érkezett-meg; hijába várakoztam. Livornóig a' hajósnak 35 Frankot 's a' tartásért napjára 2 Frankot kellett volna fizetnem. A' nyolcz napokig tartott várakozás alatt, hogy élhessek, már minden vagyonomat pénzé tettem 's eltöltöttem vala. Végezetre arra határoztam magamat, hogy Generális Báró Damashoz a' Marsiliai Kormányozóhoz menvén, tőle tanácsot kérjek. Ő azt mondta, hogy a' Princz Hobenlohe Regementjéhez már be nem vehet, mert ott minden tiszti helyek betöltötve vannak; 's hogy annál jobbat a' mostani környülállások közt nem tanácsolhat, mint azt, hogy vissza térvén utazzak vissza oda, a' honnét jöttem: mert a' Görög nemzet büségtelen nemzet, szavát soha meg nem tartja, 's most is ha igazán kívánná a' Németek' segedelmét, könnyen küldhetett volna ide a' Marsiliai kikötőhelybe egy hajót, hogy az ideérkező Németeket elvitesse. Az után egy kevés ajándékot adván, passust is adatott a' Marsiliai Prefektus által, a' melynek ereje szerint Franciaországban addig, míg a' Helvétziai határig érkeztem, minden mértföldnyire három Solt kaptam, de a' mellyért meg kellett ígérnem, hogy mindeneiket, a' kiket Marsilia felé utazni

látnék 's a' kiknek elegendő költségek nem volna arra, hogy ott megélhessenek 's hogy onnét útjokat tovább folytathassák, meg fogók inteni, hogy a' határ szélére fognak vissza vitetterni, 's útjokban csak vízzel 's kenyérrel tartatván, 's éjjelenként fogházban fognának zárattatni. Ezen kötelesség a' Lyon Prefektusnál is szívemre köttetett. Ezen Francia passussal utaztam Geneváig; it mindent elébeszéltem a' Görög Egygyesületnek, 's minekutánna annak Elölülő jítől Pástor Lütshertől és Gróf Bochholtól útravalót kaptam volna, onnét Bernába jöttem, a' honnét Arau felé Dr. Tannerhez, 's innét Tigurumba Májor Faesichez, 's így tovább Tubingába Professor Davelhez küldettem ajánló levelek mellett, a' hol az Egygyesületek tovább-tovább segítettek adományaik 's ajánlásaik által. Másoknak megintetésekre mind Genevában mind pedig Bernában lettettem az Egygyesületeknél ezen utazásról 's ennek környülállásairól való nyilatkozatásomat, 's a' melly Schafhausenben Nov. 28-dikán az Ujságlevelekben is közönségesse tétetett. — „Karasz, Pruszszus Hadnagy, 's a' t.

Spányol. Ország.

A' Dec. 17-dikén kijött Francia Ujságok ezeket közlik Madridból ezen hónap 6-dikáról: „Király ö Felsége tegnapelőtt vissza jöve Escuriálból a' fő városba. A' katonaság mind kiállott vala fegyveresen; a' véghetetlen sokaság a' Királyi familiának elejébe menvén, felkiáltásai által tudtára kívánta ezen szerencsétlen familiának adni azon részvételt, mellyet neki ennek szerencsétlensége 's az őtet fenyegető veszedelmek okoznak. Az okos emberek nem jónak találják, hogy Bardiáki és Felin Ministerek elhitették ő Felségével, hogy a' fő városba való meg-

jelenése által a' támadók zabolán fognak tartatni. A' Ministerek ma reggel mindnyájan a' Királyhoz menvén, másodversben akarták letenni a' Ministerséget, hanem ő Felsége nem állott reá kívánságokra, ekképpen szollván hozzájuk: „Én soha meg nem egygyezek abban, hogy azon emberektől megfosztódjak, a' kik ezen utolsó időkben illy jó indúlattal viseltettek erántam, 's némelly jó szolgálatokat tettek. Ti engem' elhagyhattok, de én titeket szabad akarattal soha el nem bocsátalak. Tudva vagynak előttem azon faktziónak célzásai, a' melly Spanyol Országot ennyi veszedelmekre kitétte, és szerencsétlen nemzetünket még több veszedelemmel fenyegeti. Az én ellenem felkelt alattvalóim nékem életem ellen törekednek, és én a' szerencsétlen XVI Lajos után az Európai revolúziós emberek által második áldozatra határozattam-el. De legalább, nem fogok úgy halni-meg, mint az, a' kit igazán neveztek Királyi Mátyrnak. Én kívont kardal 's testörzöjim előtt állva fogom elvárni, fogadni a' halált.“ — A' Ministerek ismét felválták a' Ministerséget, 's a' Cortesek' gyűlésében holnap fog eléfordulni a' Spanyol Ország' kritikus állapotját illető tudósítás, és hogy micsoda eszközöket vettek azokra nézve elé a' Ministerek, 's még micsoda eszközök lehetnek hátra az elővételésre. Ezen tudósítás nagy nyughatatlanúsággal várattatik. Ma a' Pradóba egész galával szekerezettki a' Királyi familia, 's a' Királyné' születésének napja ágyuk' durrogása által jelentetett. — „Ugy halljuk, hogy egész Galliczia a' Generális Mina hatalmában van, ő ott Provisoriai Országútszókat állítvánfel, nem csak hogy oltalmazó állapotba helyeztette magát, hanem annyi csatázó erőt gyűjtött össze, hogy lehetne gon-

dolni, hogy egész Spanyol Országot meg akarja hódoltatni. Első munkáit ezeknek mondják lenni. A' Militziát in massa felköltötte 's 30,000 embert gyűjtött azonnal össze; 10,000 embereket Astorga ellen küldött 's ezen erősséget, mint mondják, elfoglaltatta, s ott concentrálja erejét. Hogy költségre szert tehesen, véghetetlen adót vetett a' nemességre és papságra, megparancsolván, hogy azt három napok alatt halállal való büntetés alatt letegyék. A' Descamisadosokat (Ingetleneket) magához édesgette, a' kik örömben egészen magokon kívül vagynak. Ugyancsak ezen Mina arra is Uralkodói hatalmat vett magának, hogy a' Cortesek által meghatározott vám-systemát egészen eltörölvén a' kereskedést Gallicziában 's minden egyéb tölehalgató tartományokban egészen szabad lábra állítsa. A' portékáknak behozhatásáért, minden külömbség nélkül csak 15 per Centet határozott. — Gondolják, hogy a' Corteseknek azon Biztossága, melyre a' bizattatott, hogy javalljon eszközöket a' fenyegetődző veszedelmek ellen, alattomban alkudozásba bocsátkozott a' Kadiksi Insurgensekkel, hogy szép módon a' békességre vissza térítse őket, nem merészelve erő által próbálni az ő visszatérítetéseket, látván, hogy nincsen elég erő reá. — „Pamplomában nagyon botránkoztató bünt követett-el a' reguláris katonaság és a' Militzia. — Egy fő ember' képét egy sertés nyakába kötven, fel 's alá hordozták az uczákon, 's a' hépre illy írást tettek: Keress Franciaországban katonákat magadnak: de a' melly közben végre a' Reguláris katonák a' Militziával összeveszvé, ezek azokat kaszármájokba kergették.“ — Etörtént Dec. 4-dikén. — (A' többi következik.)

E r d é l y.

Egy az érdemet tisztelő, most itt

3écsben mulató Hazafi, szomorú de tartozó kötelességének ismeri a két Nemes Magyar Hazának jelenteni, hogy a Szilágyban, Zilahon, közelebbről meghalálozott legyen Tek. Zoványi Imre Ur, az Orvosi Tudomány' Doctora és a Régensburgi Botan. Tudós Társaság' Tagja. A' Boldogult előbb Közép-Szolnok, azután Kraszna Vármegyében hosszas ideig dicséretes megkülönböztetéssel folytatta a' Physicus Hivatalt, 's az utóbbi Vármegyében az akkori igaz érdemű Fő Ispán M. Lossonezi Báró Bánffy László Ur nagylelkűsége' segítségével a' sinlödöknek enyhítésekre köz költségen a' Venereában szenvedőknek Ispotályt állított vala fel. Korosodni kezdvén, nyugodalomra lépett ugyan, de Orvosi Tudományának hosszas Praxisa által kifejtődött nagy tökéletességét, a' szenvedő emberiség' enyhítésére és sok 's nevezetes Uri Házának javára, vigasztalásokra, csüggedhetetlenül használta. Érdemeit tetézte Tudományos Munkássága és a' Numismatica Ritkaságoknak jóízlésű Gyűjtése által magasztalt lelki ereje minden dolgaiban értséget fejtett-ki, szívének nemessége pedig forrón ölelte a' jó Polgárnak Fejedelme 's Hazája eránt köteles tartozását. És ez legyen elég annak megvallására, hogy minden jóézésűnek szívében méltó fájdalmat gerjeszthet illy Tudós érdemű, köz-hasznú, de rék Férfiúnak elvesztése.

L i t e r a t u r a.

Auróra, hazai Almanach. Kiadá Kisfaludy Károly. 1822. Pesten, Trattner János Tamásnál. 16-rét, 114 árkus, 346 lap.

A' múlt Félesztendei M. Kurir' XLVid Számja alatt, láttatlanban, a' Pesti Ujság ítéletével készek valánk ajánlani e' becses könyvet; 's most annak már birtokában

lévén, saját tapasztalásunk igazolja azon ítéletet; 's nevezetesebb írójinknak száleményeikről általjában örömmel jelentjük, hogy, mikor a' mellyiket olvastuk, az tetszett emelőbbnek 's elragadóbbnak.

Ohajtjuk igaz hazafiúsággal, hogy ezen jeles iparkodást és hasznos törekedést a' Nemzet érdemlett helybehagyással 's buzgó elősegítéssel koszorúzza-meg. Ohajtjuk hogy a' Zsebkönyv és Auróra több-több kellemes fényt lövelljenek a' két testvér Hazára !!

Végre, midőn honni mivelődésünknek 's csinosodásunknak szép előmenetelén örvendünk, 's Felséges Királyunk' Saturnusi kormánya alatt boldogságunkat 's nyugodalmunkat érezzük; édes örömlánkokra buzdulva kiáltunk-fel koszorús Himfynkkel:

„Tartsd - meg Isten Nemzetünket,
Királyunkat, Törvényünket
Boldog egyységében,
Erejében, fényében!“

A z én újj Kalendáriomom.

Több leszsz Kalendáriom ma már,
Mint a' hány egy évben a' nap;
Minden Nem, Rang külön egygyet vár,
Öreg, Apró mind külön kap.
Ócska, finom, zsebk, nemzetik,
És Almanákok is vannak:
Hanem nékem egy sem tetszhetik,
'S magam csinálók magamnak.

Ugy osztom én fel az évszakaszt
Mint tetszik számnak, szememnek:
Adok Hölgyinknek hosszu Tavaszt,
Hosszu Nyarat férjfi nemnek.
Költőknek, kik, mig ujjok mozog,
Virágokról irocskálnak,

Elejtek egy olly szép Ősz t hozok,
Hol bő gyümölcsöt találunk.

Mindenkor Téli van a' Roszszaknál
De a' Jónál se idővel,
Se szívvel a' hideg bé nem áll,
Bátor járnak hová fõvel.
Egy év a' más' után így menne,
Törvényemnek engedelmes;
A' Buta mindig idõsb. lenne,
'S mindig ifjabb az értelmes.

Nem tudok semmit a' Jegyekben,
Mellyike áld, mellyike ver;
Sok született már a' Mértékben,
Azért még sem igaz ember.
Nem hagyhatok Képeket Égen,
Jövõt — profétálásokban;
Mert nékem a' Szűz ritka igen,
'S Vizöntõ igen is sok van.

Kalendárista Időjárást
Nem mondhat jól meg előre:
De hogy Böltsnél Nap fénylik folyvást,
Ennyit tudok jövendõre;
'S hogy sötét marad a' Butákban,
Hogy ködös némelly Házasság,
Hogy életünkben és munkánkban
Sok léssen szél és szárazság.

Napjai közt Almanákomnak
Nem jut Szent mindenegygyére:
Bakhusz, Fébusz, Komusz, Amor csak
Oszolnak az egész évre:
Ezeket folyton tiszteljétek!
Gyõztig vigadjon tréfáljon,
Igyék, szeressen mindenitek;
'S minden nap Inneppé váljon.

Vasárnapbetû, Napciklusa,
A' Holdfertálok, Kántorok
Római Adószám, Holdkulcsa;
Ezekkel én nem gondolok.
Csak Fogya tko zások állnak-meg;
'S ezek el-is következnek,
Valahányszor két Szerelmesek
Nem láttatni epedeznek.

Az is ferde Ész gondolatja,
Éj és nap hosszát mérni-ki:
Mikor rövid vagy hosszú napja,
Maga jól tudja azt kiki.
Mert két gyûlölõ Házásoknak
Minden Éj leghosszabb éjjel:
Legrövidebbe a' napoknak
Az, melly tölünk vígan kél-el.

Edvi Illyés Pál.

J e g y z é s .

Mínthogy a' Magyar Kurír' Tisztelt Olvasóinak rendeléseik még csak el se' kezdetek kézhez érkezni: erre nézve jónak találtuk Ujságainkat még ma is az 1821-béli borítékok szerint mindeneknek elküldeni.

Felelõ Redaktor: Albisi Pánczél Dániel.